

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)
The Movement for Quality Government in Israel
الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

21.7.2026 ; ז' באב תשפ"ו

לכבוד,

חה"כ בועז ביסמוט	חברי הוועדה	עו"ד מירי פרנקל-שור	עו"ד שגית אפק	עו"ד גלי בהרב-מיארה
יו"ר ועדת החוץ והביטחון	ועדת החוץ והביטחון	היועצת המשפטית לוועדת החוץ והביטחון	היועצת המשפטית לכנסת	היועצת המשפטית לממשלה
משכן הכנסת ירושלים	משכן הכנסת ירושלים	משכן הכנסת ירושלים	משכן הכנסת ירושלים	משרד המשפטים ירושלים

הנדון: חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 29 - הוראת שעה), התשפ"ו-2026

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר (להלן: "התנועה") הרינו מתכבדות לפנות אליכם בעניין חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 29 - הוראת שעה) (להלן: "הוראת השעה" או "התיקון לחוק"), התשפ"ו-2026. לעמדת התנועה, התיקון לחוק אינו יכול לעמוד מבחינה חוקתית, שכן הוא מעמיק את הפגיעה המתמשכת בשוויון בנטל השירות הצבאי באמצעות הכבדה נוספת על הציבור המשרת, מבלי שנקטים במקביל צעדים אפקטיביים למיצוי פוטנציאל הגיוס של כלל חייבי השירות ובראשם הציבור החרדי.

והכל כדלקמן:

א. התיקון לחוק והליך חקיקתו

1. ביום 17.7.2026 התקבל בקריאה שנייה ושלישית התיקון לחוק, הקובע כי עד יום י"ז בתמוז התשפ"ט (30 ביוני 2029) יוארך משך השירות הסדיר של כלל הגברים שמיועדים לשירות ביטחון ל-32 חודשים.
2. כזכור, בשנת 2022 תוקן חוק שירות ביטחון במסגרת תיקון מס' 24, אשר קבע כהסדר קבע כי משך השירות הסדיר לגברים יעמוד על 30 חודשים ביחס למי שיתגייסו החל מיום 1.7.2024. בהתאם לכך, מחזורי הגיוס שהחלו מיולי 2024 ואילך היו צפויים להשתחרר לאחר 30 חודשי שירות:

"יוצא-צבא, גבר, שנקרא להתייצב לשירות סדיר לפי סעיפים 13 או 14, חייב בשירות סדיר – (1) של שלושים ושניים חודשים – אם הוא נקרא להתייצב לשירות סדיר עד יום כ"ה בסיוון התשפ"ד (1 ביולי 2024) כשהוא באחד הגילים שמשמונה עשרה עד עשרים ושש, ושל שלושים חודשים – אם הוא נקרא להתייצב לשירות לאחר המועד האמור;" (סעיף 15(1) לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב] (תיקון מס' 24), התשפ"ב-2022).

3. קרי, מחזור המתגייסים של יולי 2024 היה צפוי להשתחרר בינואר 2027. ואולם, חודשים ספורים בלבד לפני מועד השחרור שינתה הכנסת את הסדר הקבע, וקבעה את משך השירות על 32 חודשים עד יום 30.6.2029.

אף שתוקפה של הוראת השעה פוקע במועד זה, **השלכותיה יחולו בפועל עד שנת 2032**, עם שחרורו של מחזור הגיוס האחרון שעליו היא חלה.

4. נוסף על כך, התיקון לחוק מחיל את הארכת השירות באופן גורף על כלל המשרתים הגברים, לרבות נשים ששירותן כדין גבר, ללא הבחנה בין מערכים ותפקידים שבהם קיים צורך מבצעי ממשי בהמשך השירות לבין כאלה שבהם צורך כזה אינו מתקיים. זאת, כפי שאף היה קבוע בנוסח הצעת החוק שעבר בקריאה ראשונה. לפיכך, אין מדובר במענה נקודתי לצורך מבצעי זמני, אלא בהכבדה רחבת היקף על הציבור המשרת למשך שנים.

5. הצורך המבצעי שבבסיס הוראת השעה אינו שנוי במחלוקת. לאורך דיוני ועדת החוץ והביטחון (להלן: "הוועדה") הבהירו גורמי המקצוע בצה"ל כי קיים מחסור משמעותי בכוח אדם, ובפרט בלוחמים. כך, בדיון מיום 20.5.2026 ציין רח"ט תומכ"א, תא"ל שי טייב, "שהפער הוא של כ-12,000 חיילים, מתוכם בין 6,000 ל-7,500 לוחמים".¹ אולם, במקביל, לאורך הליך החקיקה התריע כי מספר המשתמטים מקרב הציבור החרדי צפוי להגיע לעשרות אלפים, וכי מדובר בבעיה חמורה מבחינה מבצעית, נורמטיבית וחוקית:

"כמו שהערכתי לא פעם ולא פעמיים פה, אנחנו נגיע לעשרות אלפי משתמטים בקרוב מאוד, בסביבות 80,000 או 90,000. זו בעיה חמורה מאוד מבחינתנו, נורמטיבית וחוקית. אני לא מדבר על האדוות, אני מדבר רק על העניין הנורמטיבי שהדבר הזה יוצר".²

6. במהלך הדיונים גורמי המקצוע עמדו על כך שהארכת השירות הגורפת אינה החלופה היחידה להתמודדות עם המחסור בכוח האדם. כך למשל, במהלך הדיונים עמד משרד האוצר על היקפו החרגי של ההסדר ואמר שמדובר בהוראת שעה משמעותית ביותר. בין היתר, הציע משרד האוצר **לצמצם את משך הזמן של הוראת השעה**, כך שתחול רק על מחזורי הגיוס הקרובים, ולא על כלל המתגייסים עד שנת 2029. בנוסף הציע משרד האוצר מודל שירות דיפרנציאלי, שבמסגרתו **יואריך השירות רק במערכים ובתפקידים שבהם קיים צורך מבצעי ממשי**, תוך הימנעות מהארכה גורפת לכלל המשרתים.³ עמדה זו לא התקבלה בנוסח הסופי.

7. הנה כי כן, אף שאין חולק על הצורך המבצעי בתוספת כוח אדם לצה"ל, התיקון לחוק משקף בחירה בפתרון **שנועד להכביד – פעם נוספת – על הציבור המשרת שקורס תחת הנטל**, חרף קיומן של חלופות שפגיעתן פחותה. כדי לבחון את הצדקתה של בחירה זו יש לעמוד על מדיניות הגיוס שקדמה לחקיקת התיקון.

ב. מדיניות הגיוס המפלה ערב חקיקת התיקון לחוק

8. התיקון לחוק אינו עומד בחלל ריק. הוא נחקק על רקע מדיניות ממשלתית מתמשכת של אי-מיצוי פוטנציאל

¹ פרוטוקול מס' 591 של ועדת החוץ והביטחון, עמ' 13 (20.5.2026).

² שם, עמ' 14.

³ חדשות הכנסת "ועדת החוץ והביטחון קיימה דיון נוסף על הצעת החוק המבקשת להאריך את שירות החובה ל-32 חודשים" אתר הכנסת (12.7.2026).

הגיוס של כלל חייבי השירות, ובפרט של הציבור החרדי.

9. הסדר דחיית השירות של המגזר החרדי, שהחל לאחר קום המדינה כהסדר מצומצם לכ-400 תלמידי ישיבות התרחב במרוצת השנים עד לכ-115,000 חרדים שאינם מתגייסים. במשך עשרות שנים בחרו ממשלות ישראל לשמר מציאות זו, אף לאחר שורה של פסקי דין ברורים המחייבים את המדינה לפעול לגיוס שוויוני של חרדים, ולנקוט באמצעי אכיפה אפקטיביים ושוויוניים להבטחת קיומה של חובת השירות.⁴

10. חרף זאת, במהלך הליך החקיקה של התיקון לחוק, קידמו הממשלה והכנסת שורת מהלכים שהכבידו עוד ועוד על הציבור המשרת, ובהם הארכות חוזרות ונשנות של תקופת שירות המילואים עד לעשרות ואף מאות ימים בשנה,⁵ העלאת גיל הפטור משירות מילואים במספר הוראות שעה,⁶ חקיקת חוק הקפאת מעצרי עריקים, המעניק לחייבי גיוס חרדים בלבד חסינות פלילית מפני אכיפת חובת הגיוס לצה"ל⁷ וחקיקת חוק-יסוד: לימוד תורה, שנועד לאפשר את המשך מתן הטבות כלכליות לחרדים המשתמטים משירות.⁸ מכלול צעדים זה הוא הרקע הנורמטיבי והעובדתי שבו נחקקה הוראת השעה.

11. וכך, לאורך כל "מלחמת חרבות ברזל", כמו גם בשנים שקדמו לה, חלף גיוסם של עשרות אלפי צעירים חרדים, בחרות הממשלה והכנסת פעם אחר פעם להכביד את הנטל על מי שכבר נושא בו.

12. הנה כי כן, המחסור בכוח אדם אינו התפתחות שלא ניתן היה לצפותה. להפך – הוא תוצאה צפויה של מדיניות מתמשכת, אשר הרחיבה את מעגל הפטור, נמנעה מאכיפת חובת הגיוס של חרדים והותירה את הציבור המשרת לשאת לבדו במחיר הביטחוני והאזרחי של בחירות אלה. במציאות זו, פעם נוספת ובניגוד מובהק לפסיקות בית המשפט העליון וגורמי המקצוע, נקרא הציבור המשרת אל הדגל ונדרש לשאת לבדו בכובד השירות הצבאי.

ג. הפגמים החוקתיים בתיקון לחוק

ג.1.א. התיקון פוגע בזכויות חוקתיות ובראשן בזכות לשוויון של הציבור הנושא בנטל

⁴ ראו בין היתר: בג"ץ 5823/12 התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' שר הביטחון (נבו) 22.8.2013; בג"ץ 1877/14 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת (נבו) 12.9.2017; בג"ץ 6198/23 התנועה למען איכות השלטון בישראל ו-391 אח' נ' שר הביטחון (נבו) 25.6.2024; בג"ץ 5819/24 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הביטחון (נבו) 19.11.2025.
⁵ החלטה 3536 של הממשלה ה-37 "הארכת גיוס המילואים לפי סעיף 8 לחוק שירות המילואים", התשס"ח-2008 (30.11.2025); החלטה 3310 של הממשלה ה-37 "ארכת גיוס המילואים לפי סעיף 8 לחוק שירות המילואים", התשס"ח-2008 (10.8.2025); החלטה 3075 של הממשלה ה-37 "הארכת גיוס המילואים לפי סעיף 8 לחוק שירות המילואים", התשס"ח-2008 (26.5.2025); החלטה 2465 של הממשלה ה-37 "הארכת גיוס המילואים לפי סעיף 8 לחוק שירות המילואים", התשס"ח-2008 (2.3.2025); החלטה 2153 של הממשלה ה-37 "הארכת גיוס המילואים לפי סעיף 8 לחוק שירות המילואים", התשס"ח-2008 (24.11.2024); החלטה 1828 של הממשלה ה-37 "אישור צו גיוס מילואים לפי סעיף 8 לחוק שירות המילואים", התשס"ח-2008 (30.8.2024); החלטה 1463 של הממשלה ה-37 "הארכת גיוס המילואים לפי סעיף 8 לחוק שירות המילואים", התשס"ח-2008 (27.2.2024).
⁶ ראו למשל: חוק שירות בטחון (תיקון מס' 25 - הוראות שעה - חרבות ברזל) (העלאת גיל הפטור משירות במילואים), התשפ"ד-2023.
⁷ חוק שירות בטחון (תיקון מס' 28 – הוראת שעה), התשפ"ו-2026 (להלן: "חוק הקפאת מעצרי עריקים").
⁸ חוק-יסוד: לימוד תורה.

13. הארכת משך השירות הסדיר פוגעת פגיעה חוקתית בזכות לשוויון, שכן מחריפה את הפער בנשיאת הנטל הביטחוני ומטילה הכבדה נוספת דווקא על הציבור שכבר נושא בחובת השירות ובהשלכותיה.

14. בית המשפט העליון קבע זה מכבר כי אי-אכיפתה של חובת הגיוס על חרדים יוצרת הפליה קשה בין מי שנדרשים לשרת לבין מי שהמדינה נמנעת מלפעול לגיוסם, וכי חומריתה מתעצמת בשעת מלחמה, כאשר המחסור בכוח אדם גובר והנטל המוטל על המשרתים מכביד ממילא.⁹ עוד נקבע כי הימנעות אפקטיבית מגיוסם של בני הישיבות, על רקע הצורך הביטחוני הדחוק, משמרת "הפרת חוק המונית, מודעת ומתמשכת" ופוגעת פגיעה חריפה בשוויון.¹⁰

15. חוקתיות הכבדת הנטל על הציבור המשרת אינה יכולה להיבחן במנותק ממכלול הסדרי הגיוס ומאופן חלוקת הנטל בין הקבוצות השונות באוכלוסייה. הפגיעה בשוויון היא מטבעה יחסית: **הכנסת אינה יכולה לפטור ביד אחת ציבור שלם מחובת השירות או מהשלכות הפרתה, ובזיה האחרת להאריך את שירותם של מי שכבר נושאים בנטל.** בחינה חוקתית הבוחנת רק את הצורך המבצעי בהארכת השירות, תוך התעלמות ממקורות כוח אדם נוספים שהמדינה נמנעת מלמצות, מחמיצה אפוא את מהותה של הפגיעה.

16. עמדה חוקתית זו הובהרה בחוות דעת היועצת המשפטית לממשלה על התיקון לחוק עוד ביולי 2024. בחוות הדעת נקבע כי **"אין לראות את הצעת החוק ככזו העומדת בפני עצמה"**, וכי **"הכבדת הנטל מעצימה את חוסר השוויון הקיים וכפועל יוצא את חוסר החוקתיות שבאי השוויון"**.¹¹ עוד נקבע בחוות הדעת כי:

"לא ניתן להכביד את נטל השירות על קבוצות מסוימות באוכלוסייה בלבד, במנותק מן התמונה הכוללת והמורכבת של השוויון בנטל השירות הצבאי. על מערכת הביטחון ועל הממשלה לבחון את תמונת הדברים השלמה, שבה משתקפים צרכי הצבא ואתגריו – בין בטווח הזמן המיידי ובין בטווח הזמן הארוך – אל מול כלל המקורות האפשריים לגיוס כוח האדם הדרוש.

בהתאם לכך, יש לגבש הסדר חקיקתי כולל שיהיה בו משום פיזור הוגן ושוויוני של נטל השירות הצבאי, והקלת העומס ככל הניתן על הציבור המשרת ממילא. אין מקום אפוא לבחון את הצעת החוק שבפנינו במנותק מהסוגייה הרחבה של השוויון בנטל, ויש להבטיח כי מערכת הביטחון תנקוט צעדים מיידיים, הן קצרי טווח והן ארוכי טווח, למיצוי פוטנציאל הגיוס בקרב כלל האוכלוסייה, על מנת לצמצם את חוסר השוויון.

ואולם, ההצעה אינה מתייחסת לשאלת חלוקתו השוויונית וההוגנת של נטל השירות הצבאי בין קבוצות שונות באוכלוסייה הישראלית: הכבדת הנטל על ציבור הגברים המשרתים מבוקשת ללא התייחסות לאפשרויות להגדלת שיעור השתתפותן ונשיאתן בנטל של קבוצות אוכלוסייה אחרות.¹²

⁹ בג"ץ 6198/23 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הביטחון, פס' 89 לפסק הדין (25.6.2024).
¹⁰ בג"ץ 5819/24 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הביטחון, פס' 78 לפסק הדין (19.11.2025).
¹¹ המשנה ליועצת המשפטית לממשלה, חוות דעת על הצעת חוק שירות ביטחון [נוסח משולב] (תיקון מס' 29 – הוראת שעה), התשפ"ד-2024 (הצעת חוק מודל דיפרנציאלי (14.7.2024) (להלן: "חוות דעת היועצת המשפטית").
¹² שם, פס' 6.

17. זאת ועוד, עמדה זו חזרה גם בחוות דעת מטעם היועצת המשפטית לממשלה, שניתנה בסוגיה דומה הנוגעת להוראת שעה בעניין העלאת גיל הפטור ממילואים של הציבור המשרת, ובה נקבע:

"יש מניעה משפטית להכביד עוד את נטל השירות על המשרתים בצה"ל היום, מבלי שניתנים מענים משמעותיים בפועל, כולל בטווח הזמן המידי, לצמצום אי השוויון בנטל השירות, ומבלי שמוצו כלל האפשרויות החקיקתיות והאחרות למיצוי פוטנציאל הגיוס והנשיאה בנטל באוכלוסייה כולה. לכן, יש מניעה משפטית לקידום הצעת החוק."¹³

18. חרף קביעות חד-משמעיות אלה, בחרה הכנסת להעמיק את ההפליה. קשה להעלות על הדעת ביטוי מובהק יותר להבחנה בין דם לדם. בתוך ימים ספורים אישרה הכנסת שני הסדרים – חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 28 – הוראת שעה), התשפ"ו-2026 (להלן: "חוק הקפאת מעצרי עריקים") המעניק לבני הישיבות המשתמטים משירות הגנה מפני אכיפה פלילית; והוראת השעה בענייננו, המאריכה את שירותם של חיילים שכבר ממלאים את חובתם. כלפי קבוצה אחת מצמצמת המדינה את השלכות הפרתה של חובת הגיוס; וכלפי הקבוצה האחרת היא מעמיקה את הנטל הנובע מאותה חובה.

19. אין מדובר בשני הסדרים נפרדים שנקלעו במקרה לאותו פרק זמן. הם שני צדדיה של אותה מדיניות: המדינה בוחרת להימנע ממיצוי פוטנציאל הגיוס בקרב עשרות אלפי חיילי שירות, ובה בעת מבקשת להשלים את החסר באמצעות הארכת שירותם של מי שכבר נושאים בנטל. כך הופך הציבור המשרת למקור כוח האדם הזמין והנחו ביותר: בכל פעם שנוצר מחסור, אין המדינה פונה תחילה למי שאינם נושאים בנטל, אלא דורשת ממי שכבר נושאים בו להוסיף ולשאת בו זמן רב יותר. בכך מעמיק החוק את ההבחנה בין שתי קבוצות שאין ביניהן שוני רלוונטי לעניין עצם החובה לשרת.

20. הנה כי כן, בעוד שחייב גיוס אחד מחויב להוסיף ולשרת משום שלצה"ל חסר כוח אדם, חייב גיוס אחר זוכה להגנה חקיקתית מפני אכיפת החובה שנועדה, בין היתר, להתמודד עם אותו מחסור.

21. מכאן, המדינה אינה רשאית ליצור מחסור בכוח אדם באמצעות הימנעות שיטתית מגיוס קבוצה אחת, ולאחר מכן להציגו כהצדקה להכבדה נוספת ובלעדית על קבוצה אחרת. עמדה זו באה לידי ביטוי גם בחוות דעתה של היועצת המשפטית לממשלה:

"חוקתיות ההצעה תלויה בנקיטה בצעדים מיידים לעמידה בהוראות פסק הדין ולהגברת השוויון בנשיאה בנטל ביחס לאוכלוסיות אחרות, תוך צמצום הפער בנטל בשירות. זאת כתנאי להשלמת החקיקה ולעמידתו של ההסדר באמות המידה החוקתיות."¹⁴

22. יתר על כן, אי-השוויון שבו לוקה התיקון אינו מתמצה גם במספר חודשי השירות. הארכת השירות דוחה את כניסתם של המשרתים ללימודים הגבוהים ולשוק העבודה, פוגעת ביכולתם להשתכר ולצבור ניסיון

¹³ המשנה ליועצת המשפטית לממשלה, חוות דעת על הצעת חוק שירות ביטחון [נוסח משולב] (תיקון מס' 27 – העלאת גיל הפטור חרבות ברזל – הוראת שעה), התשפ"ד-2024 (16.6.2024).
¹⁴ חוות דעת היועצת המשפטית, מיום 14.7.2026, פס' 12.

מקצועי ומצמצמת את חירותם לעצב את חייהם. מנגד, מי שאינם משרתים רשאים להתחיל את חייהם האזרחיים ללא דיחוי וללא הסיכון כי ייקראו לשירות מילואים בעתיד. לפיכך, ההבחנה במשך השירות מייצרת פערים ופגיעות נלווים ומתמשכים בחירות, בהשכלה ובהזדמנויות הכלכליות של שתי הקבוצות.

ג.1.ב. הפגיעה בזכויות אינה חוקתית ולא עומדת בתנאי פסקת ההגבלה

23. פגיעות חוקתיות אלה אינן עומדות, לעמדת התנועה, בתנאי פסקת ההגבלה.¹⁵
24. על פני הדברים, הארכת השירות נועדה לתת מענה למחסור בכוח אדם בצה"ל ולשמור על כשירותו המבצעית. אין חולק כי מדובר בתכלית ציבורית חשובה. ואולם, בחינת התיקון על רקע מכלול הצעדים שקידמו הממשלה והכנסת מלמדת כי התכלית המבצעית אינה יכולה להסביר לבדה את ההסדר שנבחר. אילו ביקשה המדינה בראש ובראשונה להגדיל את כוח האדם העומד לרשות צה"ל, ניתן היה לצפות כי תפעל במקביל למיצוי כלל מקורות כוח האדם, ובראשם גיוסם של כ-115,000 החרדים החייבים בשירות. אולם, בעוד שהמדינה נמנעת ממיצוי פוטנציאל הגיוס של עשרות אלפי חרדים חייבי שירות, היא בוחרת פעם נוספת להגדיל את כוח האדם באמצעות הכבדה על הציבור המשרת בלבד.
25. בחירה עקבית זו, להימנע מגיוסו של ציבור אחד ולהשלים את החסר באמצעות הארכת שירותו של ציבור אחר – חושפת את תכליתו המהותית של ההסדר. **אין מדובר רק במתן מענה לצורך מבצעי, אלא בשימורו של הפטור הסקטוריאלי ובהעברת מחירו אל כתפי הציבור המשרת.** הארכת השירות מאפשרת לממשלה להוסיף כוח אדם זמין לצה"ל מבלי לשאת במחיר הפוליטי הכרוך בגיוס חרדים. תכלית פוליטית של שימור הקואליציה או חיזוק בריתות לקראת מערכת הבחירות הקרבה, כשהיא מושגת באמצעות העמקת ההפליה בין חייבי שירות, אינה תכלית ראויה היכולה להצדיק פגיעה חוקתית בזכות לשוויון.
26. אף אם נניח כי התיקון לחוק נועד לתכלית ראויה בלבד, ואנו כאמור חולקים על כך, הרי שקיימים הסדרים טובים בהרבה לסיוע בבעיית כוח האדם בצה"ל, שפגיעתם בציבור המשרת פחותה.¹⁶ במהלך הליך החקיקה הוצגו חלופות שונות, ובהן החלופות שהציע משרד האוצר, אשר היה בהן כדי לצמצם את הפגיעה בציבור המשרת. זאת, לצד האפשרות לנקוט צעדים אפקטיביים למיצוי פוטנציאל הגיוס של כלל חייבי השירות, ובראשם הציבור החרדי.
27. לבסוף, גם במבחן המידתיות במובן הצר מתעורר קושי חוקתי ממשי.¹⁷ התיקון לחוק מעמיק את אי-השוויון בנשיאה בנטל, פוגע בחירותם של המשרתים וביכולתם להשתלב בלימודים ובשוק העבודה, וכל זאת מבלי שמוצה תחילה פוטנציאל הגיוס של עשרות אלפי חייבי שירות חרדים. בנסיבות אלה, קיים ספק ממשי אם

¹⁵ חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, סעיף 8.

¹⁶ בג"ץ 4124/00 יקותיאלני נ' השר לענייני דתות, פסי' 45 לפסק דינה של הנשיאה ביניש (נבו 14.6.2010).

¹⁷ בג"ץ 2605/05 המרכז האקדמי למשפט ולעסקים נ' שר האוצר, פ"ד סג(2) 545, פסי' 50 לפסק דינה של הנשיאה ביניש (2009).

הפגיעה בזכויות החוקתיות עומדת ביחס ראוי לתועלת הציבורית שביסוד ההסדר. זאת, בפרט, בשעה שאותה תועלת מושגת באמצעות העמסת מלוא המחיר פעם נוספת רק על הציבור המשרת.

ג.2. הליך חקיקת התיקון נערך בחופזה וללא גיבוש הסדר כולל וקבוע

28. הליך חקיקת התיקון אינו הולם את כובד ההסדר ואת השלכותיו. קביעת משך השירות הסדיר משליכה במישרין על חירותם ועל מסלול חייהם של מאות אלפי צעירים, על מבנה כוח האדם בצה"ל ועל חלוקת הנטל בחברה הישראלית. חרף זאת, הנוסח שהתקבל לבסוף גובש וקודם בתוך ימים ספורים בלבד, ללא דיון מספק במודל השירות הראוי לטווח הארוך וללא הכרעה סדורה בשאלת חלוקת הנטל.

29. הצעת החוק שנדונה בקריאה הראשונה בשנת 2024 הייתה שונה באופן מהותי מן ההסדר שהתקבל לבסוף. ההצעה המקורית ביקשה לקבוע שירות בן 36 חודשים לצד מודל שירות דיפרנציאלי.¹⁸ רק ביום 8.7.2026 הוצג לוועדת החוץ והביטחון ההסדר החדש, שלפיו השירות יעמוד באופן גורף על 32 חודשים; וכעבור ימים ספורים בלבד הונח הנוסח לקריאה השנייה והשלישית. שינוי מהותי זה חייב בחינה מעמיקה של התשתית העובדתית והמקצועית ושל חלופות ההסדרה, ולא השלמה חפזה של הליך החקיקה.

30. הקושי מתחדד נוכח הבחירה החוזרת בהוראת שעה. על אף כינויה, אין מדובר בהסדר קצר ונקודתי, שכן השלכותיו יימשכו בפועל עד שנת 2032. הוראת השעה מקבעת אפוא למשך שנים הסדר גורף, מבלי להתמודד עם שאלות היסוד הנוגעות למודל השירות, למיצוי כלל מקורות כוח האדם, לשאלה באילו תפקידים ומערכים קיים צורך מבצעי בהארכת השירות ולתנאים שיאפשרו את קיצור השירות בעתיד.

31. חקיקה בדרך של הוראת שעה אינה פוטרת את המחוקק מן החובה לגבש מדיניות סדורה, ובנסיבות העניין היא אף מחריפה את הפגיעה. תחת יצירת הסדר קבע מאוזן, הכולל אמות מידה לשירות דיפרנציאלי ומנגנון לבחינה תקופתית של צורכי הצבא, נקבעה הארכה גורפת לפרק זמן ממושך. בכך נדחת פעם נוספת ההכרעה המבנית הנדרשת, בעוד שמחירה המידי של הדחייה מוטל כולו על הציבור המשרת.

32. אם לא די בכך, לפגמים אלו מצטרפת התחולה האקטיבית של הוראת השעה. סעיף 2(ב) לחוק מחיל את הארכת השירות גם על חיילים שהתגייסו לתקופת שירות של 30 חודשים והסתמכו עליה בתכנון מועד שחרורם. אמנם החוק קובע דמי קיום מוגדלים בעבור החודשים ה-31 וה-32, אך תגמול זה אינו מרפא את הפגם הטמון בשינוי תנאי השירות בדיעבד. החלת הסדר פוגעני על מי שכבר מצויים בשירות חייבה דיון מעמיק במיוחד, בחינת החרגות ומתן משקל ממשי להסתמכותם. דיון כזה לא התקיים במידה ההולמת את עוצמת השינוי. הבחירה בהוראת שעה ממושכת, גורפת ואקטיבית, שהתקבלה במהירות וללא גיבוש מודל שירות כולל, מעידה על הליך חקיקה חסר שאינו נותן מענה ראוי למורכבות הסוגייה.

¹⁸ הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' ...) התשפ"ד-2024 (להלן: "הצעת החוק לקריאה ראשונה").

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)
The Movement for Quality Government in Israel
الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

ד. סיכום

33. לנוכח הפגיעה החוקתית הקשה בזכויותיהם של המשרתים, ובראשן הזכות לשוויון, ולנוכח הפגמים שנפלו בהליך חקיקת התיקון, קוראת התנועה לבטל את הוראת השעה ולגבש תחתיה הסדר כולל, שוויוני ומבוסס, שייתן מענה לצורכי כוח האדם של צה"ל באמצעות מיצוי כלל פוטנציאל הגיוס, ובראש ובראשונה אכיפה שוויונית של חובת הגיוס על חייבי השירות מקרב הציבור החרדי, תוך חלוקה שוויונית של נטל השירות בין כלל אזרחי במדינה.

בכבוד רב,

אלה משה

רכזת מחלקת מדיניות וחקיקה

סתיו לבנה להב, עו"ד

מנהלת מחלקת מדיניות וחקיקה

העתק

חה"כ בנימין נתניהו, ראש הממשלה

חה"כ ישראל כץ, שר הביטחון

רא"ל אייל זמיר, ראש המטה הכללי